

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

гр. София 1000, ул. „Георг Вашингтон” № 17, тел./факс 02 989 48 66

Изх. № A-01-4
Дата: 25.04.2016г.

ДО
Г-ЖА ЕКАТЕРИНА ЗАХАРИЕВА -
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

ИДЕЙНА КОНЦЕПЦИЯ

относно изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, в частта на
уредбата на Инспектората към ВСС
/приета на заседание на ИВСС на 25 април 2016 г./

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ЗАХАРИЕВА,

В настоящата идейна концепция са отразени основните насоки, които ИВСС намира за удачно да се следват при изменение и допълнение на ЗСВ, в частта на уредбата на Инспектората към ВСС и регламентиране на новите му правомощия, предвидени с изменението на Конституцията на Република България от м. декември 2015 г. С цел по-голяма яснота, необходимите изменения са диференцирани и систематизирани в три групи.

В първата група от необходими промени – тези в съществуващата уредба, следва да се предвиди:

- добавяне към съществуващите изисквания за избор на инспектори в ИВСС на допълнителен критерии, с оглед осигуряването на възможност за последваща специализация. В тази насока е удачно да се предвиди броят на инспекторите, притежаващи специфичен стаж като съдия в окръжен съд или съд от по-високо ниво да бъде 7, а 3-ма да са представителите със специфичен стаж в окръжна или по-горна прокуратура или в НСлС. За да се доведе докрай принципът за специализация е необходимо въвеждането на изискване 5-ма от 7-те инспектори, притежаващи стаж като съдия в съд от окръжно или по-високо ниво, да са разглеждали граждански и административни дела, а останалите 2-ма – наказателни. От тези 5 лица,

които притежават стаж като „граждански“, респ. „административни съдии“, изискуемият стаж за трима от тях трябва да е поне 8 години, а за останалите 2-ма – поне 5 години. Аналогично – спрямо 3-мата инспектори със стаж в орган на прокуратурата от окръжно или по-високо ниво или в НСлС, за един следва да се предвиди размер на изискуемия специфичен стаж от поне 8 години, а за останалите двама – от поне 5 години;

- възможност за атестиране на главния инспектор и инспекторите и приравняване на атестацията с тази на съдии, прокурори и следователи;

- възможност за продължаване на мандата на главния инспектор или инспекторите при непровеждане или неуспешно приключване на избор за нов главен инспектор и инспектори, както и хипотези за упражняване на правомощията на ИВСС при частичен избор на инспектори (възможност за такава уредба на ниво закон дава нормата на чл. 132а, ал. 10 КРБ);

- ясно разграничение между правомощията на ИВСС по чл. 54 ЗСВ, които органът осъществява като колективен и правомощията, които извършва чрез главния инспектор и инспекторите;

- спадащ кворум за вземане на решения на заседанията на Инспектората;
- привеждане на ЗСВ в съответствие с нормата на чл. 132а, ал. 5 КРБ, която изрично предвижда бюджетът на ИВСС да се приема от НС в рамките на бюджета на съдебната власт;

- отпадане на ограничението на броя на общата администрация;
- уреждане на статута на експертите в ИВСС и по-конкретно обвързване на възнаграждението с резултатите от работата и предвиждане на съобразени с характера на длъжността основания за дисциплинарна отговорност;

- извършване на предварителното проучване по постъпили сигнали.

Втората група на необходимо допълнение на ЗСВ – относно извършване на проверките на имуществените декларации и за конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи налага съобразяване със съществуващата, обща уредба на този вид проверки.

Тъй като проверката на имуществените декларации на съдии, прокурори и следователи като процедура не следва да се различава от общите правила, то не е необходимо създаване на специална уредба в ЗСВ за този вид проверки. В общия закон – ЗПИЛЗВДДД, следва да се направи изменение и допълнение, че съдии, прокурори и следователи подават имуществените си декларации пред Инспектората към ВСС, който извършва проверката по тях, както и води, и поддържа публичния регистър на имуществените декларации в тази му част. За проверката на имуществените декларации от ИВСС е разумно да се предвиди отложено действие – същата да се извършва от ИВСС от 01.01.2017 г., а до тогава – от досегашния орган. Констатирането на неподаване на декларация, както и несъответствие, вкл. процедура по отразяването му, също не следва да намира специална уредба.

По отношение уредбата на проверката за конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи, следва на първо място да се направи ясно отграничение между конфликта на интереси и института на отвода, уреден в

процесуалните закони. Удачен подход в тази насока е да се предвиди, че в производствата по делата и преписките, отводът (който е с по-широк обхват от конфликта на интереси) се урежда от процесуалните закони, като единствено случаите, при които при инстанционен контрол се установи нарушаване на разпоредбите за отвода, ИВСС образува проверка за конфликт на интереси. Предмет на тази проверка ще бъде установяване на обстоятелството дали основанието за отвод касае предубеденост или заинтересованост, като само при второто посочено основание съществува възможност за конфликт на интереси, т.е. осъществяване на публична власт в частен интерес. При изпълнение на административни функции, съдии, прокурори и следователи следва да се подчинят на общия режим на проверката за конфликт на интереси, разбира се като компетентен да извърши проверката е ИВСС.

Съобразявайки контролно-установителната му функция, Инспекторатът към ВСС не може да извършва самото установяване на конфликта на интереси, което правомощие е решаващо, тъй като засяга правата и законните интереси на проверяваните лица. Подходящо в тази насока е предвиждане, че след извършване на проверката за конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи ИВСС изпраща заключение, съдържащо констатации за релевантните факти и обстоятелства на съответната колегия на ВСС, която приема решението за установяване наличието или липсата на конфликт на интереси (възможност за предвиждане подобно правомощие на колегии на ВСС се съдържа в 130а, ал. 5, т. 6 КРБ, доколкото същото е свързано с основната, кадровата функция на всяка от колегииите).

За третата група – уредба на правомощията по проверка на съдии, прокурори и следователи за почтеност, за прояви, уронващи престижа на съдебната власт и за нарушаване на независимостта на посочената категория длъжности, необходимо е да се посочи, че тези проверки към момента нямат аналог.

На първо място е необходимо очертаване на предмета на проверката за почтеност, при отчитане на обстоятелството, че почтеността не е юридическа, а етична категория. Съобразявайки внесения от МС в НС на 13 април 2016 г. Законопроект за предотвратяване на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество, почтеността не е уредена като самостоятелна проверка, със свой собствен предмет, а обобщава две други проверки – за конфликт на интереси и на имуществени декларации (чл. 16, ал. 6 от законопроекта). Би било най-малкото неразумно в рамките на една обобщаваща други две проверки на съдии, прокурори и следователи, да се предвиди подобно на посочената разпоредба на чл. 16, ал. 6 от проекта на ЗПКОНПИ подлагане на проверка с полиграф.

По отношение на проверката за извършени от съдии, прокурори и следователи действия, с които уронват престижа на съдебната власт и проверка за нарушаване на независимостта на съдии, прокурори и следователи, както се посочи тези проверки са нови, характерни само за

ИВСС, което налага самостоятелното им развиване в отделен раздел. Необходимо, при разработване на уредбата на проверките е да се очертаят:

- предметът на всяка от тях;
- лицата, които могат да ги инициират;
- какви данни и от кого могат да се искат при извършването им;
- каква е процедурата по осъществяването им;
- с какъв акт приключват;
- какви са последиците от извършването им.

Особено важно е да се диференцира предметът на проверките, защото не се ли ограничат неговите правомощия, има опасност ИВСС да се превърне в съдебна полиция. Удачно е тези проверки, както и проверката за конфликт на интереси да се извършват конфиденциално, като след приключването им да се оповестява резултатът от тях, доколкото в противен случай съществува реална възможност проверките да бъдат възприети като нарушаващи независимостта на съдии, прокурори и следователи.

Проверката за деяния, уронващи престижа на съдебната власт може да се предвиди да се образува по сигнал от съдии, прокурори и следователи, органи на съдебната власт, граждани и юридически лица. На свой ред, проверката за нарушаване на независимостта на съдии, прокурори и следователи може да се инициира от съдии, прокурори и следователи, органите на съдебната власт и заинтересованите физически и юридически лица.

В хода на проверките е удачно да се предвиди възможността да се събират данни от всички държавни органи, вкл. работещите в тях служители, които да са задължени да съдействат. Разпит на физически лица, следва да е основан на добровolen принцип.

По коментираните проверки ИВСС следва да се произнесе със заключение, за което се уведомяват заинтересованите лица и им се предостави право да депозират възражение, по което да се извърши допълнителна проверка. Заключение, ведно с постъпилото възражение и събраните по последното материали се изпращат на съответната колегия на ВСС, както и на административния ръководител на органа на съдебната власт, в чийто състав е проверяваният. Когато намери основание за това, съответната колегия на ВСС възбужда производство по налагане на дисциплинарно наказание, като решението по производството подлежи на обжалване пред ВАС.

Изложените по-горе съображения имат принципен характер, като смятаме, че същите от една страна ще изпълнят със съдържане конституционния текст на чл. 132а, ал. 6, изр. II-ро КРБ, а от друга – не само няма да застрашат независимостта на съдии, прокурори и следователи, а дори напротив – ИВСС ще следи и гарантира за спазването на независимостта на съдебната власт, а оттам ще спомогне съществено и за налагане върховенството на закона.

**ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР
ТЕОДОРА ТОЧКОВА**

